

Líba

Každý den někoho potkáš, někoho, kdo tě obdaruje úsměvem, slovem nebo moudrou službou. Každý den potkáš někoho, koho i ty můžeš obdarovat. Je dobré pamatovat si takové chvíle. Je dobré vzpomenout si na ně hlavně v okamžiku, kdy něco ztrácíš. Když byla malá, postihla ji nemoc, která už naštěstí malé děti netrápí. Dětská obrna způsobila, že po dlouhých rehabilitacích a ozdravných pobytech Líba sice docela dobře chodí, ale, jak říká, nemůže si moc vyskakovat. Líba je rozumná osoba s vnímavým srdcem, bystrým zrakem a s nadhledem. Tato výbava jí umožnila vstoupit bez potíží do našeho světa mlhy, tmy a zúžených zorných polí. A v tomhle světě potkala spoustu lidí, kteří ji paradoxně učí lépe vidět.

V ovzduší Tyfloartu 2011 hledáme prostor i čas, abychom spolu mohly rozprávět o lidech, kteří kolem nás byli, jsou a zase příští rok budou. A možná přijdou i další, možná někteří neprijdou. Takový je život. Setkáváme se, loučíme se a znovu potkáváme.

Jste profesorka latiny na střední škole, vystudovala jste divadelnictví a hodně pomáháte ve společenství lidí postižených dětskou obrnou. Jeden by řekl, že svět zrakových handicapů je pro vás něco jako jiná planeta. A přesto tomu tak není.

Víc než třicet let spoluvytváříte divadlo Verva, jako režisérka, scénáristka a i herečka. Kdy a jak tahle vaše záliba vznikla?

"Není to jenom záliba, upřesňuje Líba. Je to spíš přirozená součást mého života. Jako studentka divadelní fakulty jsem zatoužila hrát divadlo. Jenže špatně chodím a to je u herců problém. Studovala jsem divadelní vědu a přemýšlela, jak teorii uvést do praxe. Naskytla se příležitost založit roztodivnou divadelní skupinu. Nejdřív nás tam bylo pár, kteří mají potíže s chůzí, pár, kteří neviděli, pár, kteří byli úplně zdraví.

Začali jsme si upravovat různé literární předlohy, občas jsme zkoušeli něco vlastního. Hráli jsme při různých příležitostech a setkáních nejen lidí s handicapem, ale i před zdravou veřejností. Posléze nám jeden člen vymyslel název Verva, to aby každý věděl, s kým má tu čest. A taky proto, že se všude vervem. Kdybychom se nevervali, lidi by o nás nevěděli a to by byla škoda," kategoricky hodnotí Líba.

Léta plynula, mnozí členové Vervy se vyměnili za jiné. Jaký máte důvod tak věrně setrvávat a prožívat s Vervou všechny její peripetie? A možná i kolize, krize a katarze, jak bývá na divadle zvykem? Jestlipak ten důvod není v tom, že zde pořád někoho

potkáváte?

Líba se ani nerozmýšlí a bez váhání sděluje své důvody:

"Na tom našem spolku je především přitažlivé to, že ať potkám kohokoliv, můžu si s ním klidně dvě hodiny povídat, a pořád je o čem. Po profesionální stránce mě přitahuje to, že stále objevujeme nové a nové dramaturgické možnosti, je to napínavé a zajímavé. Při vytváření repertoáru je nutno zohlednit nejen fakt, že jsme amatérské divadlo, ale především to, že někdo má omezený pohyb, někdo orientaci, někdo je mladý, někdo starší, hubený nebo kulatější. Jeden z našich členů, Vašek Navrátil, má fakt dost výraznou vadu chůze. Takže mu přidělujeme role intelektuálů, rozšafných pánů nebo soudců, kteří nemusí podávat velké fyzické výkony. On je úžasný člověk a herec, ale potřebuje roli tak trochu na míru," prozrazuje skoro spiklenecky Líba.

To znamená, že by třeba nemohl zahrát Spidermana?

"Ale klidně by mohl, nicméně ten Spiderman by byl trochu specifický," upřesňuje režisérka i scénáristka v jedné osobě. "Už dávno, když jsem vstoupila do divadelního světa, jsem si uvědomovala, že krása člověka nebo i divadelní postavy není v tom, jak vypadá. Ještě silněji jsem tento pocit zažívala, když jsem se integrovala mezi přátele, kteří nevidí nebo vidí strašně omezeně. Zvolna mi docházelo, že i oni nějak vnímají krásu a že tohle vnímání nemusí mít nic společného s fyzickým vzhledem člověka anebo i jiného objektu. Chtěla jsem tomu přijít na kloub, ale myslím, že se stále mám co učit."

Obyčejní lidé se našemu světu raději vyhnou, třeba proto, že v nich vzbuzujeme rozpaky, obavy nebo nedůvěru. Vy tyhle pocity nezažíváte?

"Snad kdysi... Navštívila jsem nevidomou kolegyni Marii, a ta mi nabídla kávu. Celá jsem se rozklepala strachem, aby nedošlo k nějaké nehodě. S úžasem jsem sledovala, jak šikovně si počíná, a hlavně, že má jakési magické prostředky, které jí umožňují podřídit si prostředí i předměty kolem sebe. Příště jsem přišla, pohodlně jsem se rozvalila v křesle a řekla si o kávu. Od té doby vím, a někdy i natvrdo zažívám, že svět nevidomých je sice jiný, ale rovnocenný s tím světem koukacím. Lidé, kteří nevidí, mě často zahanbí tím, že vyhodnocují situace nebo proměny kolem sebe daleko přesněji a hlouběji než já."

Říká se, že hodně poznáme z hlasu člověka. Ale není to vždycky pravda. Někdy může být hlas zkreslený nebo nepříjemný, nebo je řeč hůře srozumitelná, a přesto takový člověk je pro nevidomé přitažlivý a zajímavý. V čem si myslíte, že to je?

"Musím o tom chvíli přemýšlet - aha, už to asi mám. Tady na Tyfloartu máme kamaráda, řezbáře. Není to žádný krasavec a i jeho

řeč je zkreslená po mozkové obrně. Je to těžce slabozraký Jára Straka, kterého mají všichni rádi. Může si tady na Tyfloartu přisednout ke komukoliv, a lidi budou vždycky potěšeni. Je to jeho charisma, jeho bezprostřednost a laskavost, jeho radost i otevřenost ke sdílení všeho, co se tady děje. To je asi to kouzlo jeho krásy, která není vidět, dokonce možná ani slyšet, ale přesto tu je. Kdyby se Jára Straka nenarodil, svět by přišel o velmi půvabného člověka."

Někdy se stává, že dlouho nepotkáme nikoho, kdo by nás povzbudil, kdo by nám ukázal, že svět kolem nás je lepší a hezčí než ho vidíme očima. Víte o někom, kdo dovede zažehnout světlo radosti a naděje, když se třeba ztrácíte v nějakých starostech?

Líba mou otázku dlouho promýšlí:

"S přáteli z Vervy se až na výjimky vídáme každý týden. Vždycky mne podeprou, když mám nějaká bebíčka. Ani o tom nemusíme mluvit, stačí být pospolu. Kdybych ale neměla před sebou toto setkání, asi bych zavolala Ivě Mojžíškové. Ona je moudrá, má úžasný humor a i zkušenosti, které ji vybavily do nepohody. Té bych zavolala, a jsem si jistá, že bychom se hodně brzy potkaly."

Líba mne opouští, musí si ještě zopakovat monolog z Moliérova Lakomce. Já dosud sedím na své židli a myslím na Ivu Mojžíškovou. V duchu jí děkuju za její roztančené písničky a ruce létající nad klávesami, za rozverné říkačky, laskavé bonmoty a všechno, čím dovede lidi obdarovat, a to nejen na Tyfloartu nebo při představeních Vervy. Myslím i na její nekonečný talent k naslouchání. Iva Mojžíšková je člověk, který slyší trávu růst, dokonce určí, v které tónině si to ta tráva odbývá. Jenže její umění naslouchat nemá s absolutním sluchem nic společného. Exupéry říká v "Malém princí", že správně vidíme srdcem. Iva Mojžíšková srdcem hlavně slyší, ale zatím se o tom v knihách nepíše.

Ve vedlejší místnosti svým kouzelným hlasem recituje Hana Gaňová verše Jacquese Préverta. Připravuje se na gala představení. Je to tak krásné, že mi běhá mráz po zádech. Mohla bych ji poslouchat hodiny.

Na Tyfloartu, ale nejen zde, můžete potkat spoustu lidí, kteří nemají na mysli jen to, co mohou od světa získat. Zde je hlavním cílem někoho obdarovat. Někdo přinese písničku, někdo verše, jiný báječné věci vyrobené citlivýma rukama. Ten maluje obrázky a ten zas hraje na harmoniku. Můžete si vybrat svoje potěšení třeba na představení nebo na výstavě, případně na klubovém večeru nebo workshopu. Slibuji, že na Tyfloartu potkáte krásu i radost, překvapení z nečekaných setkání i lítost z loučení.

Už sedím v hledišti ústeckého Národního domu. Zavírám oči ve chvíli, kdy na jeviště nastupuje kyjovský pěvecký soubor Pastelka

s primášem Pavlem Švorbou doprovázejícím na akordeon. Když se fakt ani tím nejmenším zbytečkem zraku nedívám, vnímám nejen krásu písniček z jižní Moravy, ale také nadšení, odpovědnost i dřinu, která není vidět. Vnímám přání potěšit všechny, hlavně ty z nás, kteří jsou třeba smutní nebo se něčím trápí. Pastelka neselhává, za odměnu se jí dostává mocného potlesku. Mám stále zavřené oči a užívám si radost z toho, že jsem tady v Ústí nad Labem potkala tolik krásy, přátelství a vstřícnosti.

Delicie Nerková – Zora 2011